

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 р.

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРИРОДНОГО ПОНОВЛЕННЯ ГОЛОВНИХ ЛІСОТВІРНИХ ВИДІВ У ЛІСОСТЕПОВІЙ ЧАСТИНІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*У.М. Соколенко, кандидат біологічних наук,
Харківський національний технічний університет сільського
господарства ім. Петра Василенка, Україна*

Як відомо, природне поновлення лісоутворюючих порід залежить в першу чергу від лісорослинних умов. Перевага такого лісовідтворення беззаперечна. Це вигідно як з екологічної точки зору, так і з економічної. Природне поновлення сприяє більш гармонійному розвитку природних екосистем, а також зменшує витрати на вирощування саджанців, на оплату праці та техніки.

Існує декілька основних методів рубок, що сприяють природньому поновленню лісу (D. Moorhead, 2019).

– Вирубання дерев «вікнами». Дерева видаляються на невеликих ділянках в разі поновлення тіневитривалих порід, або більших ділянках для поновлення більш вимогливих до світла порід.

– Вирубання окремих дерев. Ця система дозволяє регенерувати лише найбільш тіньовитривалим видам.

– Вирубання у два і більше етапів, коли поступово відбираються найстаріші дерева, а молодняк росте під кронами «старших» (Shelterwood).

– Для природнього поновлення світлолюбних порід використовують два основних методи: поновлення від окремих дерев, коли залишають 2-4 дерева на 100 м.кв. або метод смугово-поступових рубок, коли поновлення відбувається за рахунок прилеглої стіни лісу.

Ефективне природне відновлення лісу є важливим науковим та практичним питанням, яким активно займають в Європі (Makitalo K., 1999; Aleksandrowicz-Trzcńska et al., 2013).

Природне поновлення лісоутворюючих порід досліджували у Лівобережному Лісостепу на прикладі Гутянського лісгоспу, який розташований у північно-західній частині Харківської області у Лісостеповій зоні. Основними лісоутворюючими породами є сосна звичайна та дуб звичайний. Їхнє відновлення на території лісового

господарства відбувається штучно за рахунок попередньо вирощених саджанців у розсадниках.

На основі багаторічних спостережень можна вказати такі передумови успішного природнього лісовідновлення при смугово-поступових рубках:

- Проведення рубок тільки в зимовий період після врожайного року, щоб уникнути пошкодження сіянців. В умовах Лівобережного Лісостепу урожайний рік у дубу звичайного трапляється кожні 5-8 років, у сосни звичайної – кожні 2-3 роки.

- Сіянці сосни з'являються внаслідок розповсюдження насіння вітром із прилеглої стіни лісу (рекомендована ширина лісосіки – 50 м).

- Попередній обробіток ґрунту. Необхідне розпушування для кращого вкорінення насіння.

- Достатня кількість опадів є критичним чинником, що впливає на кінцевий результат.

В цілому, можна зробити висновок, що в умовах Лівобережного Лісостепу природнє поновлення сосни та дубу звичайного за умови відповідних лісгосподарських заходів відбувається лише в поодиноких випадках внаслідок сприяння погодних умов. Такий ситуативний результат не можна вважати задовільним за умови ведення планового лісового господарства. Тому поки що питання природнього поновлення головних лісоутворюючих порід в умовах Лівобережного Лісостепу має більше наукове значення, ніж практичне.

Список використаних джерел

1. David J. Moorhead. Sustainable Forestry Reforestation: Growing Tomorrow's Forests Today. Retrieved September 30, 2019 from <https://www.bugwood.org/reforest/reforest.html>

2. Makitalo, Kari. (1999) Effect of Site Preparation and Reforestation Method on Survival and Height Growth of Scots Pine. *Scandinavian Journal of Forest Research*. 14, 512-525, doi:10.1080/02827589950153998

3. Aleksandrowicz-Trzcńska, Marta & Drozdowski, Stanisław & Brzeziecki, Bogdan & Rutkowska, Paulina & Jabłońska, Barbara (2013). Effects of different methods of site preparation on natural regeneration of *Pinus sylvestris* in Eastern Poland. *Dendrobiology*. 71, 73-81, doi:10.12657/denbio.071.007